TEISINĖS IR PSICHOLOGINĖS KLIŪTYS, TRUKDANČIOS PAREIGŪNAMS SUSTABDYTI SMURTĄ ŠEIMOJE

Laima Ruibytė[*]
Vilius Velička[**]

Mykolo Romerio universiteto Kauno policijos fakulteto Humanitarinių mokslų katedra
V. Putvinskio g. 70, LT- 44211, Kaunas
Telefonas 8 (37) 30 36 65
Elektroninis paštas l.ruibytė@mruni.lt
Mykolo Romerio universiteto Kauno policijos fakulteto Policijos veiklos katedra
V. Putvinskio g. 70, LT- 44211, Kaunas
Telefonas 8 (37) 30 32 69
Elektroninis paštas v.velicka@mruni.lt

SANTRAUKA

Straipsnyje siekiama išanalizuoti ir atskleisti teisines bei psichologines kliūtis, trukdančias pareigūnams sustabdyti smurtą šeimoje. Tuo tikslu buvo nagrinėti teisiniai darbo su smurtu šeimoje aspektai, nustatytos teisinės kliūtys efektyviam darbui su smurtautojais ir matuotos nuostatos, galinčios trukdyti pareigūnams tinkamai atlikti savo pareigas smurtautojų šeimoje atžvilgiu.

Teisinės praktikos darbo su smurtu šeimoje analizei buvo naudotas dokumentų analizės metodas, o pareigūnų požiūris į smurtą šeimoje buvo matuojamas autorių sudaryta anketa, kuria buvo siekiama nustatyti pareigūnų įvairaus laipsnio smurtinių veiksmų prieš moterį vertinimą, supratimą apie smurto priežastis, pareigūnų veiksmus smurtinio konflikto šeimoje metu, požiūrį į pagalbą smurtą patyrusiai moteriai.

Tyrime dalyvavo 212 MRU Kauno policijos fakulteto neakivaizdinio skyriaus studentų, dirbančių policijos pareigūnų, iš jų - 95 moterys ir 117 vyrų.

Rezultatų analizė leido padaryti išvadas, kad sankcijos, kurias policija gali taikyti siekdama paveikti smurtaujančius asmenis, yra ribotos. Dėl tokios situacijos atsiranda nebaudžiamumo įspūdis ir paprastai baudžiamųjų veiksmų privalo imtis smurtą patyrusi auka. Atsisakymas neefektyviai veikiančios privataus kaltinimo praktikos ir sudarymas teisinių prielaidų taikyti valstybinį kaltinimą

[*] Mykolo Romerio universiteto Kauno policijos fakulteto Humanitarinių mokslų katedros docentė
[**] Mykolo Romerio universiteto Kauno policijos fakulteto Policijos veiklos katedros lektorius

visais smurto šeimoje atvejais, užtikrintų galimybę mažinti smurtą šeimoje. Psichologinės kliūtys galinčios trukdyti efektyviau atlikti veiksmus smurtautojų šeimoje atžvilgiu gali būti stereotipiniai požiūriai į smurtą šeimoje. Vyrų ir moterų pareigūnų nuostatos į smurtą prieš moterį šeimoje reikšmingai skiriasi - moterų nuostata yra neigiamesnė, o vyrų pakankamai prieštaringa.

Pagrindinės sąvokos: fizinis smurtas, smurtas prieš moteris, nežymus sveikatos sutrikdymas, privataus kaltinimo bylos, valstybinio kaltinimo bylos, policijos pareigūnai, lyčių stereotipai, nuostata.

ĮVADAS

Smurto - fizinio, psichologinio, ekonominio ir seksualinio - aukomis tampa moterys, nepriklausomai nuo amžiaus, išsilavinimo, ekonominės ar socialinės padėties. Pasak JT tyrimo, prievarta prieš moteris yra "žiauri ir paplitusi" visame pasaulyje, o viena iš trijų moterų pasmerkta partnerio prievartai....Pasaulio sveikatos organizacijos tyrimas, atliktas vienuolikoje šalių, nustatė, kad moterų, patyrusių seksualinę partnerio prievartą, procentas svyruoja nuo šešių procentų Japonijoje, Serbijoje ir Juodkalnijoje iki penkiasdešimt devynių Etiopijoje. ...Nuo keturiasdešimties iki septyniasdešimties procentų moterų aukų buvo nužudytos vyrų ar draugų Australijoje, Kanadoje, Izraelyje, Pietų Afrikoje ir JAV[1]. Nors išsamių tyrimų apie smurto šeimoje ekonominius kaštus Lietuvoje dar nėra atlikta, bendros pasaulinės tendencijos leidžia teigti, jog smurtas šeimoje ne tik asmeninė, bet ir aktuali socialinė ekonominė problema. Smurtas nėra vien tik asmeninė problema. Tai kompleksinė problema su neigiamomis socialinėmis ekonominėmis pasekmėmis visai visuomenei (2,4,6,10).

Lietuvoje 2002 metais JT plėtros fondo moterims (UNIFEM) regioninės kampanijos „Gyvenimas be prievartos" rėmuose atlikto tyrimo duomenimis fizinę prievartą šeimoje patiria 35% moterų (5), o tai rodo, kad smurto prieš moteris šeimoje problema yra aktuali ir reikalauja didesnio dėmesio.

Tą patvirtina ir Žmogaus teisių stebėjimo instituto paruošta 2005 metų apžvalga[2] "Žmogaus teisių įgyvendinimas Lietuvoje", kurioje teigiama, kad "2005 metais smurtas šeimoje išliko opia problema, kuri nesulaukė deramo valstybinių institucijų dėmesio.... Trūksta žinių, kaip dera galiojančių teisės aktų, skirtų smurto prieš moteris prevencijai, ypač smurtautojo izoliavimui nuo šeimos, veiksmingumas, taikymo praktika ir tobulinimo galimybės.... Trūk[o]sta visuomenės nepakantumo

[1] Prievarta prieš moteris paplitusi visame pasaulyje, http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=10988353
[2] Žmogaus teisių stebėjimo institutas, Žmogaus teisių įgyvendinimas Lietuvoje:2005 apžvalga, http://www.hrmi.lt/project.htp?trid=11918&id=3850

smurtui ugdančių šviečiamųjų-informacinių programų". Šioje išvadoje galima įžiūrėti dvi pagrindines problemas, kurios susijusios viena su kita ir tiesiogiai daro įtaką pareigūnų veiklai smurto šeimoje srityje. Viena jų, socialinė-psichologinė problema, tai mūsų visuomenės narių nuostatos į smurtą prieš moteris šeimoje neapibrėžtumas. Iš vienos pusės, kaip rodo jau minėtas tyrimas, lietuviai supranta , kad prievarta prieš moteris egzistuoja – su tuo sutinka 87% apklaustųjų (5). Iš kitos pusės, nepakantumo tam reiškiniui nepastebime nei politikų bei įstatymų leidėjų veiksmuose, nei žiniasklaidoje, nei pačių žmonių. Apie šį reiškinį nutylima arba jis nureikšminamas galvojant, kad tai nėra svarbiausia mūsų visuomenės problema. Mes darom prielaidą, kad teisėsaugos pareigūnai būdami mūsų visuomenės dalimi, turi panašias nuostatas, kurios trukdo net ir turimas, gal ir netobulas, teisines priemones panaudoti siekiant sustabdyti smurtą šeimoje. Kita problema, be abejo, teisės aktų netobulumas.

Šiame darbe iškėlėme **tikslą** išanalizuoti ir atskleisti teisines bei psichologines kliūtis, trukdančias pareigūnams sustabdyti smurtą šeimoje. Tikslui pasiekti buvo suformuluoti tokie uždaviniai:

- išanalizuoti teisinius darbo su smurtu šeimoje aspektus.
- nustatyti teisines kliūtis efektyviam darbui su smurtautojais.
- nustatyti pareigūnų požiūrį į smurtą šeimoje.
- apibrėžti psichologines priežastis, galinčias trukdyti pareigūnams tinkamai atlikti savo pareigas smurtautojų šeimoje atžvilgiu.

Teisinės praktikos darbo su smurtu šeimoje analizei buvo naudotas dokumentų analizės metodas, o pareigūnų požiūris į smurtą šeimoje buvo matuojamas autorių sudaryta anketa, kuria buvo siekiama nustatyti pareigūnų įvairaus laipsnio smurtinių veiksmų prieš moterį vertinimą, supratimą apie smurto priežastis, pareigūnų veiksmus smurtinio konflikto šeimoje metu, požiūrį į pagalbą smurtą patyrusiai moteriai.

Tyrime dalyvavo 212 MRU Kauno policijos fakulteto neakivaizdinio skyriaus studentų, dirbančių policijos pareigūnų, iš jų - 95 moterys ir 117 vyrų.

TYRIMO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS

1. TEISINĖS PRIEMONĖS IR KLIŪTYS POLICIJOS PAREIGŪNŲ DARBE SU SMURTU ŠEIMOJE

Šiame darbe nagrinėjome, kokią pagalbą suteikia ir galėtų suteikti policijos pareigūnai moterims patyrusioms fizinį smurtą šeimoje, kuris nepriskiriamas sunkiam ar nesunkiam kūno sužalojimui.

Dažniausiai buityje naudojamas smurtas yra toks, kurio pasekmės yra įvardijamos, kaip nežymus sveikatos sutrikdymas ar fizinio skausmo sukėlimas (Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 140 straipsnis). Problema kyla dėl to, kad Lietuvoje, kaip ir kitose šalyse, toks smurtas dar vis laikomas privačiu ir buitiniu reikalu, o ne nusikalstama prievarta – pagrindinių teisių pažeidimu. Kad problema būtų efektyviai išspręsta, šiuo atžvilgiu būtina imtis radikalių reformų.

Apibendrinus atliktas apklausas akivaizdžiai matyti, kad policijos pareigūnai moterų patiriančių smurtą atvejus išskiria kaip "atskirą" nusikaltimų rūšį ir įvardija juos kaip šeimyninius ar buitinius konfliktus, todėl smurtas prieš moteris nėra tiriamas kaip rimtas nusikaltimas. Dažniausiai pasitaikanti smurto rūšis - fizinis smurtas.

Policijos pareigūnai juos vadina šeimyniniais, nes priežastys, dėl kurių kylą konfliktai, ir panaudojamas smurtas yra buitiniai : tai alkoholio arba narkotinių medžiagų vartojimas, nors tai toli gražu būna ne visuomet.

Nors nėra konkretaus įstatymo, kuris būtų skirtas smurto šeimoje klausimams spręsti, Baudžiamojo kodekso XXIII skyriuje yra numatytos bendrosios baudžiamosios priemonės už smurtą šeimoje. Tačiau dažnai problema glūdi įstatymų interpretavime. Patirtis rodo, kad konkrečiu buitinio smurto atveju teisinės galimybės dėl kaltininkų patraukimo baudžiamojon atsakomybėn bei jų izoliavimas nuo šeimos, kurioje vykdomas smurtas, yra ypač ribotos. Sankcijos prieš tokius nusikaltėlius yra taip pat labai ribotos, kaip ir tiesioginė policijos įtaka jų atžvilgiu.

Esant iškvietimui, policijos pareigūnai vyksta į įvykio vietą, kur sudrausmina smurtautoją ir, jeigu jis yra girtas, pristato į policijos įstaigą ir laiko jį iki išblaivėjimo.

Atvykę policijos pareigūnai vizualiai įvertiną situaciją, atkreipdami dėmesį į vizualiai matomus nukentėjusiosios sužalojimus, apklausia nukentėjusiąją ir daugeliu atvejų yra priimamas sprendimas atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą, nes moters (nukentėjusiosios) patirti sužalojimai yra nežymūs (Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 140 straipsnis[3]). Jie vadovaujasi Lietuvos Respublikos

[3] Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 37-1341.

Baudžiamojo proceso kodekso 407, 409 straipsniais[4], kuriuose nurodyta, kad tai yra privataus kaltinimo bylos, išskyrus atvejus jeigu tai turi visuomeninę reikšmę, bet tokie atvejai minėtos kategorijos bylose yra labai reti. Tokios kategorijos bylose paprastai ikiteisminis tyrimas neatliekamas, nes nusikaltimą padaręs asmuo yra žinomas (vyras arba sugyventinis). Lietuvos Respublikos Baudžiamojo proceso kodekso nuostatos imperatyviai draudžia atilikti bet kokius procesinius veiksmus epradėjus ikiteisminio tyrimo[5], taigi nefiksuojama įvykio vieta - nesurašomas įvykio vietos apžiūros protokolas, nesurenkami kiti įrodymai, neapklausiami galimi nusikalstamos veikos liudytojai, neišduodamas nukentėjusiajai siuntimas užfiksuoti padarytus kūno sužalojimus pas teismo medicinos specialistus. Į nusikaltimo vietą nekviečiama operatyvinė grupė, kuri paprastai atlieka pirminius ikiteisminio tyrimo veiksmus, nes kaip jau buvo minėta, tokiais atvejais ikiteisminis tyrimas neatliekamas. Policijos pareigūnai gali tik surašyti išsamius tarnybinius pranešimus apie minėtą nusikaltimą.

Patyrusi fizinį smurtą šeimoje nukentėjusioji pati turi rinkti įrodymus, mokėti teismo medicinos specialistams, kad šie įvertintų patirtų sužalojimų pavojingumo laipsnį. Pati turi paduoti skundą į teismą ir palaikyti kaltinimą teisme arba samdytis atstovą, kuris teisme įgis privataus kaltintojo statusą[6]. Teisme šios kategorijos bylos tampa neperspektyviomis, nes teismui, sprendžiant tokias bylas keliamas vienas pagrindinių teisingumo tikslų: imtis bet kokių priemonių nukentėjusiąją ir kaltininką sutaikyti. Šiose byloje nukentėjusiąją ir kaltininką sieja artimi ryšiai, todėl nekentėjusioji patirią didelį spaudimą ir kaltininkas lieka nenubaustas.

Ikiteisminis tyrimas galėtų būti pradėtas, jei nukentėjusiajai patyrusiai smurtą šeimoje buvo grasinama nužudyti ar sunkiai sutrikdyti sveikatą, ir tai raštu ji patvirtintų pareiškime[7]. Tačiau grasinimą patvirtinančius faktus būtų sudėtinga įrodinėti, o be to ir tokiais atvejais dažniausiai po kelių dienų nukentėjusioji atsiima savo pareiškimą, paaiškindama, jog susitaikė su savo smurtautoju, jam atleidžia ir pan. Tokiu atveju policija yra bejėgė padėti aukai, nes jos pareiga - užkirsti kelią nusikaltimui, o ne teikti psichologinę ar socialinę pagalbą.

Su smurtu efektyviai kovoti galima tik tada, kai visos tarnybos ir asmenys bendradarbiauja.

Reikia pažymėti, kad šios rūšies nusikalstamų veikų registravime vyrauja latentiškumas, nes apie daugumą šeimyninio smurtą atvejus nėra pranešama policijai.

---

[4] Ten pat.
[5] Ten pat.
[6] Ten pat
[7] Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas // Valstybės žinios, 2000, Nr. 89-2741

Policijos pareigūnai mano, kad esant šeimyninio-buitinio konflikto atvejui, į įvykio vietą turi vykti ne tik policijos pareigūnai, bet ir kitų pagalbos institucijų atstovai, kurie adekvačiai padėtų spręsti problemą.

2. PAREIGŪNŲ POŽIŪRIS Į SMURTĄ ŠEIMOJE, KAIP POTENCIALI KLIŪTIS EFEKTYVIAM DARBUI SU SMURTAUTOJAIS ŠEIMOJE

Teisinės sistemos netobulumai smurto šeimoje srityje užkerta kelia pareigūnams efektyviai padėti nukentėjusioms. Bet kaip rodo užsienio šalių patirtis (3, 4), net ir priėmus tinkamus šiai problemai spręsti įstatymus susiduriama su psichologinėmis ir organizacinėmis kliūtimis suteikiant pagalbą smurtą šeimoje patiriančiai moteriai. Viena iš tokių kliūčių policijos pareigūnų stereotipinis požiūris į nagrinėjamą reiškinį.

Atlikus tyrimą išaiškėjo, kad daugiau kaip pusė apklaustųjų (56,4%) susiduria tarnyboje su smurtu šeimoje, kai smurtautojas yra vyras. Daugumos tiriamųjų nuostata į į smurtą prieš moteris šeimoje yra neigiama. Tiriamieji gana vieningai išreiškė nuomonę, kad vyro smurtas prieš moterį turi didelės įtakos vaikams – 97,6%, smurtas šeimoje jokiu atveju negali būti pateisinamas – 83,5%, ne tik silpnos moterys tampa smurto šeimoje aukomis – 82,7%, smurtas šeimoje yra sunkus nusikaltimas – 74%. Tačiau vyrų ir moterų požiūrio palyginimas leidžia įžvelgti nuostatos prieštaringumą – vyrai pareigūnai švelniau negu moterys pareigūnės vertina kai kuriuos smurto šeimoje aspektus.

Apie pusę vyrų policininkų galvoja, kad moterys pačios išprovokuoja partnerius (44,4%), jei jos kitaip elgtųsi, tai vyrai mažiau smurtautų (50,4%), moterys pačios dažnai smurtauja prieš vyrus (47,9%) ir policija neturi kištis į privatų gyvenimą (41,9%). Šiuo požiūriu moterų atsakymai statistiškai reikšmingai skiriasi nuo vyrų – žymiai mažiau moterų pareigūnių sutinka su šiais teiginiais (atitinkamai – 17,7%, 15,8%, 23,2%, 24,2%).

Statistiškai reikšmingai daugiau vyrų negu moterų sutiko su teiginiu, kad kai kuriais atvejais smurtas pateisinamas (atitinkamai 25,6 % ir 9,5%) ir, kad nieko baisaus, jei įsiutęs vyras meta šlepetę į žmoną (atitinkamai 13,7% ir 5,3%).

Panašus skaičius vyrų ir moterų pareigūnų galvoja, kad, jei smurtas būtų tikrai žiaurus, nukentėjusioji paliktų smurtautoją (atitinkamai 65,0% ir 71,6%) ir smurtas šeimoje nėra prioritetinė policininko darbo kryptis (atitinkamai 56,4% ir 43,2%).

Apklausa atskleidė, kokių veiksmų dažniausiai imasi pareigūnai atvykę pagal iškvietimą į šeimą, kurioje vykdomas smurtas. Pareigūnų veiksmai daugiausia apsiriboja bandymais sutaikyti konflikto dalyvius (84,0 %), tik labai nedidelė jų dalis informuoja skriaudėją, kad jis bus nubaustas, jei

smurtas tęsis toliau (9,9 %) ir niekas nepalaiko moters, patardamas jai kur kreiptis pagalbos, kokių teisinių veiksmų ji turi imtis, nepaskatina parašyti pareiškimo. Nors po to, kai buvo suteikta pagalba, situacija šeimoje domisi 71,2% atsakiusiųjų, o į klausimą, ar žino, kur galėtų kreiptis pagalbos smurtą patyrusi moteris, teigiamai atsakė 77,8%, vis dėlto galima teigti, kad be formalių smurto sustabdymo veiksmų moteris negauna jokios moralinės paramos. Tokį pareigūnų požiūrį į darbą su smurtu šeimoje iš dalies galėtų paaiškinti respondentų įsitikinimas, kad dažniausiai tokio pobūdžio bylos nepasiekia teismo dėl to, kad nukentėjusioji atsiima pareiškimą (61,3% atsakiusiųjų), ir retai (53,3%) arba nebuvo atvejų (34,4%), kad jų praktikoje buvo iškeltos bylos smurtautojui šeimoje.

Tyrimo rezultatų analizė parodė, kad mūsų hipotezė apie galimas psichologines kliūtis, kurios pasireiškia kaip ne visai tinkama pareigūnų nuostata smurto prieš moteris šeimoje atžvilgiu, pasitvirtino. Tiesa, ši išvada galioja tik apklaustųjų vyrų atžvilgiu. Kaip ir Mundy (1997) tyrime (3), vyrai pareigūnai nepakankamai įvertina nusikaltimo sunkumą, daugiau atsakomybės už smurtą priskiria moteriai, išreiškia didesnį nenorą kištis į smurtinį konfliktą, galvodami, kad tai privatus, šeimyninis reikalas, o taip pat vengia pradėti ikiteisminį tyrimą, nes netiki jo sėkme, daugiausiai kaip priežastį nurodydami nukentėjusios neryžtingumą.

Lyginant vyrų ir moterų nuostatą į nagrinėjamą reiškinį galima teigti, kad moterų nuostata yra neigiamesnė, o vyrų pakankamai prieštaringa – į kai kuriuos aspektus ambivalentiška, pvz, moters vaidmenį smurto kilime, smurto šeimoje pavojingumą ir kt. Galima daryti prielaidą, kad nuostatos į smurtą prieš moteris skirtingumą veikia egzistuojantys visuomenėje lyčių stereotipai priskiriantys vyrui didesnės galios tarpusavio santykiuose su moterimi, o taip pat prietarai pateisinantys smurtą prieš moteris (6,7,10,).

Analizuojant tyrimo rezultatus peršasi išvada, kad pareigūnams reikėtų suteikti daugiau žinių apie egzistuojančius stereotipus smurto šeimoje atžvilgiu, padėti juos atpažinti savy, informuoti apie galimybes padėti smurtą šeimoje patiriančiai moteriai bei skatinti tas galimybes išnaudoti. Iš kitos pusės labai svarbu suteikti daugiau teisinių galių policijos pareigūnams sprendžiant smurtinius konfliktus šeimoje, sumažinti teisines kliūtis moters apsigynimo nuo smurtautojo procese.

IŠVADOS

1. Dažniausiai buityje naudojamas smurtas, kurio pasekmės yra įvardijamos, kaip nežymus sveikatos sutrikdymas ar fizinio skausmo sukėlimas. Šios nusikalstamos veikos yra priskiriamos privataus kaltinimo bylų kategorijai ir jose ikiteisminis tyrimas neatliekamas.

Sankcijos, kurias policija gali taikyti siekdama paveikti smurtaujančius asmenis, yra ribotos. Dėl tokios situacijos atsiranda nebaudžiamumo įspūdis.

2. Lietuvos Respublikos Baudžiamojo proceso kodekse turėtų būti nustatyta informacijos apie nusikalstamą veiką patikrinimo tvarka ir nustatyti leistini baudžiamojo proceso veiksmai iki ikiteisminio tyrimo pradėjimo. Atsisakymas neefektyviai veikiančios privataus kaltinimo praktikos ir sudarymas teisinių prielaidų taikyti valstybinį kaltinimą visais smurto šeimoje atvejais, užtikrintų galimybę mažinti smurtą šeimoje.
3. Psichologinės kliūtys galinčios trukdyti efektyviau atlikti veiksmus smurtautojų šeimoje atžvilgiu gali būti stereotipiniai požiūriai į smurtą šeimoje, pasireiškiantys teigimu, kad moterys pačios išprovokuoja partnerius ir pačios smurtauja prieš vyrus, o smurtas šeimoje yra mažiau pavojingas negu smurtas viešoje vietoje ir kad tai yra privatus reikalas, į kurį policijai nederėtų kištis. Vyrų ir moterų pareigūnų nuostatos į smurtą prieš moterį šeimoje reikšmingai skiriasi - moterų nuostata yra neigiamesnė, o vyrų pakankamai prieštaringa. Galima teigti, kad daugumoje atvejų be formalių smurto sustabdymo veiksmų, moteris patyrusi vyro smurtą negauna informacinės ir psichologinės paramos iš pareigūnų.

LITERATŪRA

1. Dutton D., Golant S. The Batterer: a Psychological Profile. New York: Basic Books, 1995.
2. Healey K., Smith Ch., O'Sullivan, CH. Batterer Intervention: Program Approaches and Criminal Justice Strategies. U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, National Institute of Justice, 1998.
3. Logar R. Austrijos kovos prieš smurtą šeimoje modelis. Pranešimas JTO ekspertų grupės susitikime „Smurtas prieš moteris: geros praktikos pavyzdžiai kovojant su smurtu prieš moteris ir šalinant jį“. Viena, 2005 m. gegužės 17-20d.
4. Logar R. Violence against women: histopry and developement of new models of intervention in Europe. Conference „Responding to violence against Women. Models from the European Union“. 5-6 November 2004, University of Wisconsin.
5. Smurtas prieš moteris ir vaikus Lietuvoje. –Vilnius: Moterų studijų centras, 1997.
6. Straus M., GellesR., eds.Physical Violence in American Families: Risk Factors and Adaptations to Violence in 8, 145 families. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers, 1990.
7. Žukauskienė R. Kriminalinio elgesio psichologija.Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2006.

8. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 89-2741.
9. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 37-1341.
10. Голоса молчащих. Книга о насилии по половому признаку. – Таллинн, 2004.
11. http://www.lygus.lt/ITC/smurtas.php?id=9
12. Prievarta prieš moteris paplitusi visame pasaulyje, http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=10988353
13. Žmogaus teisių stebėjimo institutas, Žmogaus teisių įgyvendinimas Lietuvoje:2005 apžvalga, http://www.hrmi.lt/project.htp?trid=11918&id=3850

LEGAL AND PSYCHOLOGICAL OBSTACLES FOR POLICE OFFICERS IN PREVENTING VIOLENCE IN THE FAMILY

Laima Ruibytė [*]
Vilius Velička [**]
Mykolas Romeris University

A b s t r a c t

The article aims to analyze and reveal legal and psychological obstacles for police officers in preventing violence in the family. For this purpose legal aspects of work preventing violence in the family were analyzed, legal obstacles for effective work against violators were stated and causes to hinder officers in properly carrying out their duties in respect of violators in the family were defined.

For the work analysis against violence in the family the method of document analysis was used and a questionnaire worked out by the authors was used aiming to elucidate the respondents evaluation of various degree violent actions against woman, understanding about violence causes, officer actions during violent conflict in the family, attitude to assistance to woman who had experienced violence.

Two hundred and twelve extra mural students (95 women and 117 men) working as police officers from MRU Kaunas Police Faculty participated in the research.

[*] Mykolas Romeris university Kaunas Faculty assoc. prof. dr. of Department of Humanities

[**] Mykolas Romeris university Kaunas Faculty lecturer of Police Activity Department

The results indicate that sanctions against violators which can be applied by the police are limited. As a result it seems as if violence against women is not subject to punishment and usually the victim who has experienced violence starts criminal acts. Giving up ineffective practice of personal accusation and legal presumptions to apply state prosecution in all cases against violence in the family would enable to reduce violence in the family. One can make a presumption that the difference of attitude on violence against women is affected by the existing in society gender stereotypes. Comparing the attitude of men and women to the analyzed phenomenon one can state that policewomen attitude is more negative, and that of policemen sufficiently contradictory.

Keywords: physical abuse, violence, violence in the family, private prosecution, public prosecution, police officers, gender stereotypes, attitude.